

جمهوری اسلامی ایران

وزارت کشور

آیین نامه فعالیت هیأت های اندیشه ورز استانی

مرکز امور اجتماعی و فرهنگی

بهمن ۱۳۹۵

۱_ مقدمه

آسیب شناسی برنامه های توسعه در ایران نشان می دهد که یکی از نقصان های جدی این برنامه ها، تمرکزگرایی در تدوین برنامه ها در حوزه های مختلف بوده است. این اشکال تاجائی است که می توان یکی از موانع تحقق برنامه های یاد شده را همانا ضعف بهره گیری از توان و پتانسیل نیروهای نخبه محلی دانست.

قرارگرفتن جامعه ایران در معرض فرایند های نوسازی و توسعه اقتصادی و اجتماعی و عدم توجه به اقتضائات محلی در این فرآیند، یکی دیگر از ضعفهای برنامه های توسعه بوده است. شرایط یاد شده دگرگونی های عمیقی در ساختارهای کلان اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی و همچنین انگاره ها و شخصیت جوامع را موجب شده است. این دگرگونی ها در دو حوزه سلبی و ایجابی با روند هایی مانند افزایش مهاجرت و شهرنشینی، رشد سکونتگاه های غیر رسمی، باسوادی و گسترش آموزش عالی، جوانی جمعیت (و البته، روند سالمندی در دهه های آینده) گسترش وسائل ارتباط جمعی، بروز آسیب های اجتماعی نوپدید و فرسایش سرمایه اجتماعی همراه بوده است. حجم این تغییرات به خودی خود می تواند مسائل اجتماعی متفاوت و گسترده ای را ایجاد کند و از سوی دیگر همزمان پتانسیلی برای تغییرات بهینه در جهت بهزیستی و تحقق جامعه مطلوب ایجاد نماید.

بر این مبنا، درک ضرورت های امروز و فردای جامعه ایران در دست یابی به توسعه پایدار، شناخت تحولات یاد شده و پیامد های آن، نیازمند مداخله مدبرانه، آگاهانه، علمی و همه جانبه با بهره گیری از تمامی ظرفیت ها از جمله تجربه های بین المللی، ملی و استانی است. تحقق هدف یاد شده نیازمند همکاری و هم افزائی طیف وسیعی از نیروهای اجتماعی، متخصصین و نخبگان ملی و استانی در حوزه های مختلف اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی است.

مقام معظم رهبری (مدظله العالی) به عنوان سران نظام اسلامی با نگاهی عمیق و استراتژیک، در جلساتی که طی یکسال اخیر در خصوص آسیب های اجتماعی با مسئولین نظام داشته اند به ضرورت تشکیل هیأت های اندیشه ورز

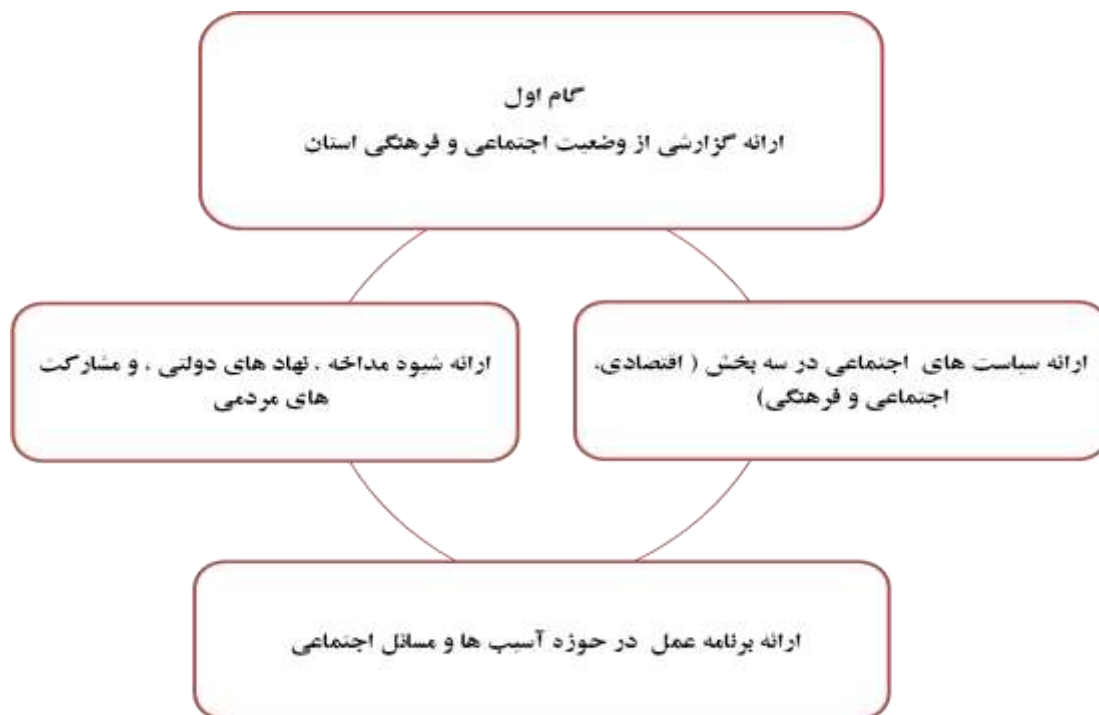
برای کمک به تصمیم گیران حوزه اجتماعی تاکید نموده و چارچوب کلی فعالیت هیأت های اندیشه ورز را نیز تعیین نموده اند.^۱

به این مناسبت ، و در راستای تحقق منویات مقام معظم رهبری، تشکیل هیأت های اندیشه ورز استانی در دستور کار مرکز امور اجتماعی و فرهنگی [سازمان امور اجتماعی] وزارت کشور قرار گرفته است . براین اساس، هیأت های اندیشه ورز در قالب روشها و ساختارهای زیر راه اندازی و فعال خواهند شد.

۲- فرایند فعالیت هیأت اندیشه ورز

هیأت های اندیشه ورز به عنوان بخشی از حوزه عمومی آکادمیک از مهمترین بنیان های مطرح در فرایند شکل گیری و تحکیم نهادهای حائل بین دولت و جامعه هستند . وجود چنین نهادی در حوزه عمومی و ، کارائی و نهادینه ساختن آن تضمینی است بر اینکه سیاست گذاری ، اجرا و ارزیابی برنامه های توسعه در سطح ملی و استانی به درستی صورت می گیرد و دولت و جامعه در مسیر توسعه پایدار به درستی گام برمی دارند. آنچه که واضح است تحقق خیر عمومی مستلزم شکل گیری بستر و فضای اجتماعی لازمی است که تمامی نخبگان ملی و استانی بتوانند در چنین فضائی ایده های خود را مطرح و برای تحقق آن تلاش نمایند. بنابراین هیأت های اندیشه ورز را به عنوان وضعیت و شرایطی در نظر داریم که در صورت تحقق آن افراد می توانند با مذاکره و گفتگو پیرامون مباحث حوزه اجتماعی و امر عمومی فرایندها و روندهای موجود را نقد و برای بهبود شرایط اجتماعی محلی [و ملی] ارائه طریق نمایند. بر این مبنا چارچوب ذیل می تواند مدل و راهنمای فعالیت هیأت های اندیشه ورز باشد. فرایند ذیل را مجموعاً می توان در سه بخش شناخت شناسی ، ارائه راه حل و نظارت بر اجرا خلاصه گردد.

^۱ - مفاد این دستورالعمل با ملاحظه دغدغه ها و چارچوبهای تعیین شده توسط معظم له تنظیم شده است.

۳-
اهداف
ف

هیأت های اندیشه ورز

هیأت های اندیشه ورز باید با مدنظر قراردادادن مسئله های اجتماعی مورد تاکید در گزارش وضعیت اجتماعی و ارجاع داده شده به آنها با بهره گیری از توان علمی اعضاء راه حل های کاربردی برای مسائل پیدا کنند. لذا مهمترین اهداف و وظایف تشکیل هیأت های اندیشه ورز عبارت است از:

- دست یابی به مختصات اجتماعی با تاکید بر ویژگی ها، فرصت ها، تهدیدات و پتانسیل های محلی و بومی بر اساس مطالعات صورت گرفته در استان، تجربه زیسته و تجربه سازمان ها و نهاد های دولتی و غیر دولتی.
- پیشنهاد برنامه عمل^۲ برای کنترل و کاهش آسیبهای اجتماعی متناسب با اقتضائات محلی و تجربیات استانی
- ایده سازی، نظریه پردازی در زمینه مسائل اجتماعی برای ایجاد تفاهم منطقی در جامعه فکری و اجرایی.
- تصمیم سازی استراتژیک در سیاستگذاری و اعمال مدیریت علمی بر پایه مبانی علمی، دینی و انقلابی.
- ارائه استراتژی مشخص برای تحقق سیاست ها در قلمرو نهادهای دولتی

^۲ Action plan

۴- مشخصات هیأت های اندیشه ورز

هیأت های اندیشه ورز متشکل از ۵ الی ۱۰ نفر از صاحب نظران دانشگاهی و حوزه وی خواهند بود. اساتید و صاحب نظران کشور عمدتاً در نهادهای علمی، پژوهشی و یا مؤسسات حرفه ای و تخصصی سازماندهی شده اند و از سوی دیگر بخشی از نخبگان ملی و محلی در دستگاه های اجرایی و یا نهاد های بخش خصوصی فعالیت می کنند. این هیأت ها ترکیبی از مجموعه ذیل خواهند بود.

۱- اساتید دانشگاهها

۲- روحانیون برجسته و صاحب نظر

۳- نخبگان محلی^۳

۴- نماینده تشکل های مردم نهاد فعال در عرصه ی کاهش و پیشگیری از آسیب های اجتماعی و ارتقاء توسعه اجتماعی

۵- معاون سیاسی و اجتماعی استانداری

۶- مدیر کل دفتر امور اجتماعی و فرهنگی استانداری^۴

تبصره ۱: در انتخاب اعضای یاد شده باید سعی شود از همه سلاقی فکری و سیاسی استفاده شده و بهره مندی از صاحب نظران مسلط به مبانی دینی، انقلابی و ارزشی مورد تأکید است.

تبصره ۲: در انتخاب اعضای هیأت، هماهنگی های لازم با اتاق های فکر استانی شکل گرفته در دانشگاه های استان بعمل آید و در این زمینه تلاش شود تا هم افزایی لازم صورت گیرد.

۵- حوزه های پیشنهادی مورد انتظار جهت بحث و گفتگو در هیأت های اندیشه ورز استانی

۱- سازوکارهای کنترل و کاهش آسیبهای اجتماعی در استان با تأکید بر چهار محور مورد تأکید مقام معظم رهبری

^۳ منظور از نخبگان محلی آن دسته از افرادی است که به واسطه فعالیت های اجتماعی و عملیاتی در نهاد ها و سازمان های دولتی و غیر دولتی برای بخش مهمی از جامعه شناخته شده اند و از جمله افرادی تعریف می گردند که حول محور امر عمومی و خیر عمومی فعالیت می کنند حال ممکن است این بخش عضو هیأت علمی دانشگاه نیز نباشند.

^۴ - به تشخیص دبیر هیأت اندیشه ورز استان و فراخور موضوع مورد بحث در هر جلسه ای می توانند از دستگاه های مربوطه نیز دعوت بعمل آورد.

- ۲- بررسی تجربه ها و راهکارهای ساماندهی وضعیت اجتماعی فرهنگی سکونتگاههای غیررسمی
- ۳- چگونگی بهبود و ارتقاء وضعیت اجتماعی نقاط بحرانی و حاد (پیشگیری از مهاجرت)
- ۴- راه کار های عملی ارتقاء سرمایه اجتماعی (تقویت اعتماد ؛ رضایت و ارتباطات اجتماعی)
- ۵- مکانیسم های ترویج گفتمان اجتماعی و سبک زندگی ایرانی اسلامی (بازتولید هنجارها و ارزشهای اجتماعی)
- ۶- راه کار های تقویت مشارکتهای اجتماعی مردم نهاد و ارائه طریق بهره گیری در حوزه پیشگیری و درمان آسیب های اجتماعی
- ۷- شیوه ها و متدهای ارتقاء نشاط اجتماعی
- ۸- فرصت ها و تهدیدهای تحکیم بنیان خانواده در استان
- ۹- ارائه مدل های کاربردی در حوزه انسجام درمدیریت اجتماعی استان

۶- نحوه تنظیم و ارائه گزارش های راهبردی

با عنایت به وظیفه اصلی هیأت های اندیشه ورز به عنوان بازوی فکری برای مراجع تصمیم گیر، وظیفه اصلی این هیأت ها، بررسی و تجزیه و تحلیل روندهای موجود در حوزه های مختلف، تبیین این روندها و دسته بندی و اعلام آنها در چارچوبی علمی و بالاخره ارائه راه حل برای بهره برداری هرچه بیش تر از امکانات موجود در راستای حل مسئله است.

بنابراین ، ما نیازمند تدوین گزارش های راهبردی در این زمینه توسط هیأت های اندیشه ورز هستیم. در یک تعریف اجمالی گزارش های راهبردی عبارتند از :متونی تجویزی که به وسیله هیأت های اندیشه ورز و متخصصان هر حوزه در مورد موضوعات معین و با ارائه راهکارهای مشخص تهیه شده و در اختیار تصمیم گیرندگان و مدیران ذی ربط قرار می گیرد.^۵ این گزارش ها نقش مؤثری در ایجاد چارچوبی نهادین برای

^۵- آنچه مورد نظر از جلسات هیأت های اندیشه ورز است دست یابی به گزارش های راهبردی است. بنابراین "صورتجلسه"، به منزله گزارش راهبردی نخواهد

هدایت جامعه در جهت دستیابی به توسعه ایفا می کند. با این تفصیل گزارش راهبردی باید دارای ویژگی های ذیل باشد.

- ۱- با اذعان به وجود تفسیرهای مختلف از پدیده های اجتماعی، گزارش راهبردی نباید ملهم از تفسیر های مختلف و متضاد باشد وجود چنین عارضه ای درک هدف اصلی گزارش را بسیار پیچیده می کند.
- ۲- در متن گزارش باید از واژه های صریح، روشن و غیر مبهم استفاده شود.
- ۳- گزارش باید بتواند جوابگوی این سوال باشد که: آیا این گزارش آنچه باید و آنچه نباید انجام شود (توسط چه کسانی، برای چه کسانی، با چه کسانی یا از طریق چه نهادهای) را بیان می کند؟
- ۴- در گزارش های راهبردی حتی المقدور از توصیف های گسترده و تاریخی از مسئله پرهیز شود.
- ۵- نقش عوامل اصلی و مشارکت کنندگان در تجویز های ارائه شده در گزارش راهبردی_ و یا در پیوست جداگانه از گزارش راهبردی_ مشخص شود.
- ۶- گزارش راهبردی باید بوسیله مدیران استان و تصمیم گیرندگان استان به بحث و گفتگو گذاشته شود و بعد از تایید معاون سیاسی، امنیتی و اجتماعی استان به همراه صورتجلسه ها به وزارت کشور ارسال گردد.